

Використані джерела:

1. Берлін І. Чотири есе про свободу. – К. : Основи, 1994. – 272 с.
2. Benn, Stanley (1988). A Theory of Freedom, Cambridge: Cambridge University Press.
3. Ролз Дж. Теорія справедливості. – Київ: Основи, 2001. – 822 с.
4. Giddens A. The Consequence of Modernity. – Stanford: Stanford Un. Press. 1990.
5. Арендт Г. Становище людини. – Львів: “Літопис”, 1999. – 225 с.
6. Прокопчук І. В. Ціннісне та інституційно-владне забезпечення політичної свободи в умовах демократії: політологічний аналіз творчої спадщини Алексіса де Токвіля : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. – НАН України, Інститут політичних та етнонаціональних досліджень. – К., 2001.
7. Новгородцев П. И. Об общественном идеале. – М. : Пресса, 1991.
8. Бенетон Ф. Введение в политическую науку. – М. : Издательство “Весь мир”, 2002. – 368 с.
9. Benn, Stanley (1988). A Theory of Freedom, Cambridge: Cambridge University Press.
10. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия : пер. с англ. / предисл. и общ. ред. В. С. Автономова. – М. : Экономика, 1995. – 540 с.

Гавронская Т. В. Философско-правовые интерпретации понятия свободы” личности.

Анализируются философские интерпретации понятия свободы и их использования в системе права.

Ключевые слова: человек, право, культура, воспитание.

Gavronskaya T. V. Philosophical-legal interpretations of concept of individual freedom”.

Philosophical interpretations of concept of freedom and their use are analysed in the system right.

Keywords: man, right, culture, education.

Каленяк Р. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК

У статті проведено аналіз сучасного стану та управлінських заходів щодо формування інновацій в сучасному суспільстві.

Ключові слова: ноосфера, сталий розвиток, глобальна та місцева економіки, інноваційний розвиток, регіональна інноваційна політика, напрями інноваційного впливу.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Рух країни до цивілізаційного дослідницького простору має враховувати основні методологічні аспекти формування спільного інтелектуального простору, які мають досить глибоку історію розв'язання широкого кола проблем взаємодії людини і природи. Ці проблеми тісно пов'язані із розвитком природничих, технічних та суспільних наук. Значний внесок у розробку цієї теми здійснили ще Л. Монтеस्कє, К. Ріттер, А. Гумбольдт. Зокрема, саме А. Гумбольдт розробив системно-еволюційний підхід до розуміння розвитку людської цивілізації [1].

Загальнопланетарний характер більшості екологічних проблем сучасності

дозволив віднайти альтернативний шлях цивілізаційного поступу на засадах сталого розвитку, запропонований Римським клубом. У результатах діяльності Римського клубу знайшли відображення основні екологічні обмеження розвитку людства, а також евристичні прогнози відносно сценаріїв розвитку, і на цій основі – оптимальні способи “вписування” техногенного суспільства у природне середовище [2].

Глобальність протиріч між природою та господарською діяльністю людини, біосферою та техносферою, потребує їх розв’язання винятково на рівні міждержавних консультацій та активізації міжнародної взаємодії і співробітництва при здійсненні практичних напрямів у цій сфері. Пріоритетність вирішення глобальних проблем зумовила інтенсифікацію інтеграційних процесів, що вказує на об’єктивні зміни у формуванні світогляду щодо майбутнього розвитку людської цивілізації: від єдиних світоглядних уявлень у межах конкретних суспільств або держав до сучасної системи світоглядних цінностей у загальнопланетарному масштабі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій в яких започатковано розв’язання даної проблеми. Формування нових світоглядних засад розвитку людського суспільства пов’язане у потребі адаптувати соціальні структури і соціальну діяльність (у т.ч. наукову) у напрямку їх узгодженості із вже зміненим природно-культурним середовищем, яке дозволить людській спільноті розв’язати основні проблеми і розкриє перед нею глобальні перспективи розвитку.

Як відомо, В. Вернадський здійснив синтез природничих, соціальних та філософських знань, що дозволило йому обґрунтувати людське буття і соціальний розвиток у контексті розробки проблеми глобальної діяльності людини як природного фактору розвитку, котрий призводить до змін природного середовища у планетарному масштабі. Згідно вчення Вернадського про ноосферу, узгоджений з природою розвиток суспільства, відповідальність за природу вимагає спеціальної організації суспільства та створення спеціальних структур, котрі забезпечуватимуть спільний, скоординований розвиток. Перехід від біосфери до ноосфери не може відбуватися автоматично. Це має бути поступальний процес створення нових світоглядних принципів суспільної діяльності людей та узгодження з ними практичних дій і поведінки соціуму [3, с. 46; 4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Нові технології, розробки та інші результати науково-дослідницької діяльності фактично призвели до утворення глобальної техносфери, оскільки соціум розвивається значно скоріше, ніж біосфера. Науково-технічний прогрес має відбуватися з врахуванням того, що природа сама по собі не може автоматично змінюватися під дією антропогенного фактору, а лише у коеволуційному розвитку.

Отже, успішність розв’язання проблеми загострення протиріч між людською цивілізацією та природним середовищем і переходом її у ноосферу безпосередньо пов’язана із формуванням адекватної системи духовних та культурних цінностей суспільства, що засновується на знаннях. Одним із дієвих інструментів створення сприятливого культурного середовища для трансформації у сферу розуму може стати організаційно-інституційне забезпечення, а саме розбудова міжнародної мережі державних, приватних та громадських структур, функцією яких має стати втілення ноосферно-екологічної парадигми цивілізаційного розвитку та ідеології пріоритету

гуманності і моральності науково-інноваційної діяльності [4, с. 25].

Відтак одним з першочергових завдань інтеграції України у загальноєвропейський науково-технологічний простір є формування відповідної інноваційної культури українського співтовариства [5; 6].

Формулювання цілей статті. Основні завдання статті – розглянути сучасний стан та виокреслити тенденції у питанні формування інноваційних напрямів впливу на розвиток різних сфер діяльності сучасного суспільства, зокрема українського.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення сталого економічного розвитку завжди було, є і буде основою стратегії будь-якої країни, бо це забезпечує гідне місце країни у світовому економічному співтоваристві та високі життєві стандарти для її власних громадян.

Структурна перебудова української економіки, орієнтована на використання інтелектуальних ресурсів і розвиток високотехнологічних виробництв, потребує створення умов для безперервного оновлення технологій і продукції, зростання освітнього рівня населення та удосконалення управління шляхом нововведень (інновацій) заснованих на новітніх наукових знаннях.

Суть усієї економічної реформи полягає у створенні умов для підвищення сприйнятливості економіки до інновацій, розвитку інноваційного підприємництва і забезпечення економічного зростання за рахунок використання досягнень науки і техніки. Це зумовлює необхідність активізації інноваційної діяльності. В умовах глобалізації процесів економічного розвитку країн підвищення конкурентоспроможності економіки через інноваційність має стратегічне значення.

Таким чином, сучасна економіка країни – це, по суті, сполучення “глобальної” і “місцевої” економік. При цьому вважається, що глобальна економіка забезпечує в основному доходи й нові технології, а місцева економіка пов’язана насамперед із зайнятістю й рішенням соціальних завдань. Якихось сталих співвідношень між глобальною й місцевою економіками не існує [7].

Аналіз факторів, що сприяють активізації інноваційної діяльності, показує, що швидше всього позитивного ефекту вдається досягти там, де ідея інноваційного розвитку поєднує представників різних сфер діяльності: підприємства, дослідницькі й навчальні установи, підприємницькі структури, фінансові організації й органи державного управління. Саме там, де ідея інноваційного розвитку трансформується в єдину мету соціально-економічних перетворень, економіка одержує нові імпульси й прискорення. Очевидно, що регіональний рівень якнайкраще підходить для такого об’єднання зусиль найактивніших представників з різних сфер діяльності, оскільки саме тут можливий найбільш швидкий і ефективний обмін інформацією, є всі умови для передачі досвіду в освоєнні інноваційних підходів і методів. Синергетичний ефект виникає через поєднання різних за своєю компетенцією організацій, що дає регіону можливість оптимально використовувати внутрішній потенціал і тим самим забезпечити підприємствам і фірмам конкурентні переваги.

Закордонний досвід створення регіональних інноваційних мереж показує, що успішні регіональні ініціативи мають місце тільки в тому випадку, якщо регіони самостійно встановлюють цілі соціально-економічного й технологічного розвитку регіону. Тому програма створення й функціонування регіональних інноваційних

мереж має поєднувати людей, які впевнені в необхідності розробки й реалізації інноваційних проєктів, що впливають, з одного боку, з економічних і соціальних пріоритетів стійкого розвитку для свого регіону й сприятливих, з іншого боку, для інтеграції регіону в ринкову інфраструктуру.

Це означає, що інноваційний розвиток – це не прерогатива промислової сфери, а гармонічне поєднання інноваційних ідей у соціальній сфері, освіті, охороні здоров'я на основі можливостей (реального рівня технологічної зрілості) виробничої сфери.

Проблема формування й проведення державної регіональної політики як скоординованої системи заходів, що здійснюються органами державної влади разом з органами місцевого самоврядування для забезпечення дієздатного управління суспільним, політичним та соціально-економічним розвитком регіонів, їх територіальних громад і спрямованих на згладжування регіональних диспропорцій та запровадження єдиних соціальних стандартів гарантованих державою, завжди залишаються головними завданнями внутрішньої політики держави незалежно від ступеня її економічного та політичного розвитку.

Розвинутими країнами світу при розв'язанні проблем регіонального розвитку в історичній ретроспективі було запроваджено комбінацію кількох підходів до проведення державної регіональної політики, серед яких можна виокремити такі найбільш поширені:

- перерозподіл загального економічного зростання в країні для забезпечення збалансованого регіонального розвитку та всіляка допомога депресивним регіонам;
- реструктуризація економіки регіонів, яка спирається на максимальне використання внутрішнього потенціалу регіону та зорієнтована на створення полюсів регіонального зростання, які базуються на певних перевагах регіону;
- пріоритетний розвиток найбільш розвинутих регіонів, так званих економічних локомотивів зі створенням “полюсів росту”;
- регіональний саморозвиток на базі врахування інтересів регіонів та покладання відповідальності за розвиток регіонів на місцеву владу;
- регіональне піднесення шляхом розбудови інноваційного середовища в регіоні, підтримки малого та середнього бізнесу за ініціативою та відповідальністю регіональних органів влади й підтриманою урядом [8, с. 57].

Слід зазначити, що за світовою практикою в сучасних умовах інноваційного спрямування світового розвитку до постіндустріального суспільства останній підхід стає визначальним в комбінації зазначених підходів до формування регіональної політики.

Розроблення та реалізація ефективної державної регіональної політики, спрямованої на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону, стає найбільш актуальною проблемою державної влади за умов перехідного етапу національної економіки. Сталий соціально-економічний розвиток регіону характеризується його спроможністю забезпечити позитивну динаміку рівня та якості життя населення, використовувати для досягнення цих цілей нові фактори та умови, зокрема збалансоване відтворення економічного, соціального, природно-ресурсного та економічного потенціалу, локалізованого на його території.

За умов перехідної економіки виявляється загальна тенденція розвитку регіонів,

пов'язана з розширенням їх економічної самостійності, при цьому посилюється відповідальність регіонів за стан та розвиток регіональної економіки та, відповідно, залежної від неї соціально-гуманітарної сфери.

Якісні характеристики зростання національної економіки включають просторове розосередження цього зростання і, відповідно, регіональні аспекти цієї проблеми. Для стійкого розвитку економіки держави регіональні темпи розвитку не менш важливі, ніж загальнодержавні. Крім того, динаміка економічного зростання регіонів має величезну соціальну значимість для вирівнювання асиметрії соціально-економічних показників регіонів, наздоганяючою за характером, що надасть населенню депресивних територій, де рівень розвитку та забезпечення соціальних стандартів за відповідними показниками є найнижчими серед територій відповідного типу, відчуття поступу національної економіки та певного соціально-економічного прогресу, який торкається і цих територій.

У світі існують дві моделі інноваційної політики, які виправдали себе: американська і японська. Перша базується на найвищій автономії підприємництва, на принципі вільної конкуренції і на регулюванні ринку великими міжнародними корпораціями. Орієнтування технологічного розвитку здійснюється шляхом відокремлення пріоритетної галузі. Японська модель передбачає забезпечення державою технологічних пріоритетів шляхом стимулювання не окремих галузей, а конкретних технологій [9, с. 118]. Практичний досвід говорить про те, що на шляху до виходу з економічної кризи треба робити ставку на підприємства, підприємців-новаторів.

Україна стала на шлях інноваційного розвитку економіки і іншого вибору у нашої країни немає. Ми не маємо значних природних ресурсів, використання яких давало б можливість на цій основі будувати її розвиток. Необхідно реалізувати свій інтелектуальний потенціал, який складає базис інноваційності економіки та підвищення її конкурентоспроможності. Однак фінансування науки перебуває на невисокому рівні – 0,84% від ВВП, що у 2-3 рази нижче порівняно з країнами ЄС та США. Частка інноваційно активних підприємств в Україні складає 13 відсотків.

В Україні для прискорення інноваційного розвитку і поліпшення умов для впровадження результатів досліджень та розробок, для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних наукоємних товарів фактичні пропозиції можуть бути згруповані по наступних напрямках [4, с. 67], представлених нижче.

В економічній сфері:

– визначити основні цілі розвитку України, які неможливо досягти без залучення інноваційного фактору;

– створити інституційні умови та механізми розвитку сприйнятливості та заохочення економіки України до інноваційних зрушень;

– налагоджувати співробітництво в рамках європейських програм;

– створювати умови для співпраці з транснаціональними корпораціями;

– змінити державні підходи до економіки України;

– створювати ринки інноваційної продукції;

– ввести державне замовлення на інноваційні продукти;

В юридично-правовій сфері:

- створення законодавчої бази для дозволу ВНЗ створювати START-UP, SPIN-OFF підприємства;
- створення умов для державно-приватного партнерства (ДПП);
- обмежити закордонну експансію закордонних інновацій за рахунок створення та впровадження власних (протиріччя з створенням ринків та міжнародною співпрацею);
- розробити систему дієвих, а не фіктивних, стимулюючих механізмів інноваційного розвитку;
- У сфері менеджменту:
  - персоналізувати наукову діяльність;
  - набувати навички менеджменту міжнародних проектів;
- В організаційній сфері:
  - створити загальнонаціональний портал інновацій з базою даних успішних історій;
  - підвищити інформаційне забезпечення учасників процесу щодо всіх етапів реалізації та фінансування розробок;
  - створювати координаційні структури та інформаційні ресурси;
  - створити міжгалузевий інформаційний банк інноваційно привабливих ідей та проектів;
  - залучення до обговорення іноземних фахівців;
  - залучення до інноваційних процесів молодих учених;
  - використання міжнародного досвіду;
  - проводити комплексність заходів;
  - створити центральний державний координуючий орган по координації розробки і проектного впровадження науково-технічних розробок по напрямкам;
- У науково-технічній сфері:
  - працювати над розвитком власних технологій;
  - оновлення обладнання;
  - преференції практичних досліджень, у тому числі при захисті дисертацій;
- У фінансовій сфері:
  - підвищити рівень погодинної оплати працівників за міжнародними проектами;
  - синтез приватної ініціативи та можливостей державного бюджету;
- У соціально-освітній сфері:
  - направлення в науково-освітні установи спеціалістів із сучасною освітою у галузі менеджменту та інновацій;
  - впроваджувати здоров'язберігаючі технології як пріоритети напряму розвитку вищої освіти.

Висновки до цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Стрижневим блоком стратегії розвитку всіх розвинених держав є інноваційна політика, що являє собою форми і методи державного стимулювання науково-технічної діяльності з метою широкого втілення наукових досліджень і розробок у кінцевий суспільний результат - нові конкурентоспроможні види продукції, нові технологічні процеси, нові державно-управлінські рішення. Кожна країна, якщо вона прагне бути конкурентоспроможною в світовому розвитку, повинна також

підтримувати свої науково-технічний і освітній потенціали на належному рівні. Подальший розвиток інноваційних процесів в Україні вбачається в формуванні пріоритетних напрямків в основних галузях життєдіяльності, які в першу чергу забезпечать прорив у якості життя, а також модернізації інноваційного процесу та механізмів як складових науки та економіки сталого розвитку.

Використані джерела:

1. Романенко М. Ноосферно-екологіческая парадигма развития человечества // Персонал. – 2002. – № 9. – С. 44-49.
2. Ситник К., Багнюк В. Нове століття сформує новий екологічний світогляд? // Вісник НАН України. – 2001. – № 7. – С. 27-36.
3. Вернадский В. И. “Живое вещество”. – М. : Наука, 1978. – 358 с.
4. Принципи EUREKA та інших європейських програм як чинники інноваційного розвитку України: Наук. практ. Семінар, Київ, трав. 2009 / редкол. : П. С. Смертенко та інш. – 2009. – К. : ФО-П Т. А. Кінько, 2009. – 72 с.
5. Труш М. Етнокультурні взаємодії: традиційні та інноваційні виміри Національний технічний університет України “КПІ”. – Електронний ресурс. – Режим доступу : www.filosof.com.ua/Jornel/M_67/Trush.pdf.
6. Гонтаренко Ю. Правові засади побудови інноваційно-інвестиційної моделі в Україні. Юридичний журнал № 6, 2004. Електронний ресурс – <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1248>.
7. Гарелли С. О двух типах экономики. Менеджмент / пер. с англ. – М. : ЗАО “ОЛИМП – Бизнес”, 1999. – 704 с.: ил. – (Серия “Мастерство”).
8. Гусев В. О. Державна інноваційна політика як засіб розвитку національної економіки : навч. посіб. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 60 с.
9. Бутко М. П. Реформи і регіон. – Чернігів : Сіверянська думка, 1999. – 248 с.

Каленяк Р. В. Инновационные направления влияния на общественное развитие

В статье проведен анализ современного состояния и управленческих мероприятий относительно формирования инноваций в современном обществе.

Ключевые слова: ноосфера, устойчивое развитие, глобальная и местная экономики. инновационное развитие, региональная инновационная политика, направления инновационного влияния.

Kaleniak R. V. Innovative directions of influence on community development

In the article the analysis of the modern state and administrative events is conducted in relation to forming of innovations in modern society.

Keywords: noosphere steady development, global and local economies. innovative development, regional innovative politics, directions of innovative influence.